

Latvijas būvnormatīvu sistēmas attīstības koncepcija

Pirmā versija

1. Ievads

Būvniecība ir viena no svarīgākām tautsaimniecības nozarēm, kas rada 8,9% no nacionālā bruto kopprodukta un nozarē nodarbina 13% darbaspēka (2015.gada dati). Nozares normatīvā sakārtotība lielā mērā ietekmē investīciju ienākšanu un nacionālās ekonomikas attīstību. Diemžēl pašreiz būvniecības nozarē ir liela ēnu ekonomikas daļa un smagnēja administratīvās pārvaldības sistēma, kas daļēji ir normatīvās nesakārtotības sekas un traucē nozares attīstību. Uz to norāda Pasaules Bankas reformu vadlīnijas „Būvnoteikumu reformas laba prakse un ieviešana” [1] (turpmāk – Pasaules Bankas vadlīnijas). Savukārt atbildīgo Ministru kabineta locekļu un būvniecības nozares pārstāvju 2016.gada 20.maija Sadarbības memoranda [2] 9.punktā norādīts uz nepieciešamību sadarboties visām ieinteresētām pusēm normatīvā regulējuma izstrādes procesā. Sadarbības memoranda pielikuma 1.1.punktā par prioritāro uzdevumu izpildi ietverts uzdevums par tehnisko un administratīvo prasību pārskatīšanu normatīvajā līmenī, ievērojot Eiropas Savienībā valdošo pieeju.

2. Pašreizējās situācijas novērtējums. Problēmas

Pašreizējā būvniecības tiesiskā regulējuma pamatā ir 2013.gada 14.augusta Saeimas izdots un no 2014.gada 1.oktobra spēkā esošais Būvniecības likums. Būvniecības likuma 5.panta trešā daļā noteikts, ka būvnormatīvos nosaka tehniskās prasības attiecībā uz būvēm un to elementiem un vides pieejamības prasības attiecībā uz būvēm, sīkāk nenorādot būvnormatīvu sistēmas un būvniecības normatīvā regulējuma pamatprincipus.

Sadarbības memoranda [2] pielikumā par prioritāro uzdevumu izpildi 1.1.punktā konstatēts, ka būvniecības normatīvie akti ir sadrumstaloti un ne vienmēr savstarpēji saskaņoti. Latvijas būvnormatīvi (LBN) ir novecojuši, daudzi no tiem pēc tehniskās būtības nav aktualizēti vairāk nekā 10 gadus. Stājoties spēkā 2013.gada Būvniecības likumam, gandrīz visi saskaņā ar 1995.gada Būvniecības likumu izdotie Latvijas būvnormatīvi 2014.gadā tika formāli pārapstiprināti bez būtiska to satura un tehniskās būtības izvērtēšanas. Būvnormatīvi pamatā ir veidoti kā detalizētu būvniecības dalībniekiem izpildāmu prasību apkopojums.

Iepriekšējā Latvijas būvnormatīvu attīstības koncepcija tika izstrādāta 1999.gadā [3] un tā cita starpā paredzēja piemērot t.s. „jauno pieeju” un sīku tehnisko prasību detalizāciju aizvietot ar funkcionālām prasībām. Tomēr vairāku iemeslu, tai skaitā finansiālu problēmu dēļ šī koncepcija pilnībā ieviesta netika. Latvijas Būvnormatīvu sistēma līdz pat jaunā Būvniecības likuma spēkā stāšanās netika pilnībā pabeigta. Piemēram, līdz pat 2014.gadam nebija izstrādāts būvnormatīvs tērauda konstrukciju projektēšanai, un tikai pateicoties Eirokodeksa standartu ieviešanai tāds (LBN 204-15) tika izdots 2014.gada decembrī. Daudzi LBN, pārņemot padomju laika SNI Pu pieredzi, tika veidoti kā detalizētu tehnisko prasību apkopojums atsevišķiem būvju, to sistēmu un konstrukciju, piemēram inženierkomunikāciju projektēšanu regulējošie būvnormatīvi LBN 221, LBN 222 un LBN 223. Kā pozitīvs piemērs, gan ar lielu kavēšanos ieviests, jāmin ar Eirokodeksa standartu ieviešanu saistītie būvkonstrukciju projektēšanas normatīvi LBN 203, LBN 205, LBN 206 u.c., kurus gan iespējams padarīt vēl kompaktākus.

„Jaunās pieejas” ieviešanas aizkavēšanās rada problēmas būvniecības procesa kvalitātes kontrolē. Norāde, ka darbu kvalitāte tiks kontrolēta atbilstoši LBN prasībām, daudzos gadījumos nozīmē, ka kvalitātes kontrole būs apgrūtināša, ja vien uz darbiem neattiecas kāds LBN, kurā ir dota atsauce uz tehniskiem noteikumiem (standartu), kas reglamentē kvalitāti, vai arī līgumā ir kādas papildus norādes par darbu izpildes kvalitāti. Latvijā iedibinātā juridiskā tehnika nepieļauj normatīvajos aktos iekļaut rekomendācijas vai neobligātas un variablas prasības. Šī iemesla dēļ būvnormatīvos

nav iekļautas kvalitātes prasības, kas vairumā gadījumos var būt variablas un ne vienmēr obligātas (nejaukt ar drošuma prasībām, kas ir obligātas un būvnormatīvos ir iekļautas).

1999.gada Būvnormatīvu koncepcija pārņēma deviņdesmito gadu sākumā vēsturiski izveidojošos būvnormatīvu struktūru un rubrikāciju, kas ietver sešus pa numerāciju simtniekiem dalītus rubrikāciju blokus:

- no LBN 000 līdz LBN 099 (pirmais simtnieks) – vispārīgās prasības;
- no LBN 100 līdz LBN 199 (otrais simtnieks) – teritoriālpārveidošanas noteikumi;
- no LBN 200 līdz 299 – būvprojektēšanas noteikumi;
- no LBN 300 līdz 399 – būvdarbu veikšanas noteikumi;
- no LBN 400 līdz 499 – būvju ekspluatācijas noteikumi;
- no LBN 500 līdz 599 – būvizmaksu un tāmēšanas noteikumi.

Otrā simtnieka LBNi deviņdesmito gadu sākumā tika ieviesti, par paraugu ņemot Ziemeļvalstu pieredzi, kurām teritoriālpārveidošanai un būvniecībai ir vienots normatīvais regulējums, kas vispārīgā gadījumā ir loģiski, jo teritoriālais plāns ir pamatne, uz kuras tālāk plāno būvniecību. Pašreiz šī LBN grupa nav aktuāla.

Pašreizējo būvniecības nozares tiesisko regulējumu veido 4 līmeņu normatīvie dokumenti (skat. 1.pielikumu) – Būvniecības likums → Vispārīgie būvnoteikumi → Speciālie būvnoteikumi → Ministru kabineta noteikumi (LBN). Būvnormatīvi, kuros realizēta „jaunā pieeja”, piemēram būvkonstrukciju projektēšana, ar Eiropkodeksa un citiem standartiem veido piekto līmeni.

Pašreiz Būvnormatīvu sistēma ietver 32 Latvijas būvnormatīvus un vairāk kā 10 Ministru kabineta noteikumus, kuros ietvertās prasības un funkcija ir līdzīgas kā LBN. Būvnormatīvu prasības attiecināmas vienlīdz uz visiem būvniecības dalībniekiem – pasūtītājiem, būvniekiem, valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju amatpersonām. Rezultātā pasūtītājam ne vienmēr ir viennozīmīgi skaidrs, kādas prasības ir izvirzītas būvēm, par kuru būvniecību/pārbūvi/atjaunošanu viņš tērē ievērojamus resursus. Turpretī „jaunā pieeja”, kas pirmo reizi izvirzīta ar EEK Padomes 1985.gada 7.maija rezolūciju par Jauno pieeju (New Approach) attiecībā uz tehnisko harmonizāciju un standartiem (85/C 136/01) [4] un EEK Padomes 1993.gada 5.oktobra lēmumā 93/465 EK [5], un paredz tehniskajos normatīvos ietvert galvenokārt funkcionālās prasības ar sasniedzamo mērķi, iespējamo tehniskā risinājuma variantus norādot standartos. Šāda pieeja ļauj nodalīt administratīvās prasības, kas būtiskas investoriem, no tehniskām prasībām, kas attiecas uz būvniecības speciālistiem. Jaunā likumdošanas ietvara izstrādes procesā 2008.gadā Jaunā pieeja tika modernizēta, Eiropas Parlamentam un Padomei izdodot divas regulas un lēmumu 768/2008 EK [6, 7, 8].

3. Eiropas valstu prakse būvnoteikumu jomā

3.1. Situācija Baltijas valstīs

3.1.1. Igaunijas Būvniecības regulējums

Igaunijas būvniecības tiesiskā regulējuma pamatā ir jaunais Būvkodekss, kas stājās spēkā 2015.gada 1. jūlijā. Būvkodekss apkopo vienā tiesību aktā iepriekš likumos un būvnoteikumos izkaisītās dažādās būvniecību regulējošās tiesību normas. Tas ietver visiem būvniecības dalībniekiem saistošus noteikumus par būvniecības procesu. Būvkodekss sastāv no vispārējās un īpašās daļas, lai gan "īpašā daļa" pašā kodeksā nav specifiski izcelta. Vispārējā daļa sniedz pamatnostādnes un vispārējās prasības, kas attiecas gan uz ēkām, gan uz speciālām būvēm. Speciālām būvēm – autoceļiem, hidrotehniskām būvēm utt. velītās atsevišķas Būvkodeksa nodaļas. Šajās nodaļās arī norādītas institūcijas, kuras veic uzraudzību par šīm būvēm. Šī ir viena no galvenajām Būvkodeksa priekšrocībām, jo lielākā daļa no šiem noteikumiem iepriekš tika izkaisīta starp dažādiem likumiem un noteikumiem, vai atsevišķos gadījumos vispār neeksistēja.

Būvkodeksa 11.panta ceturtajā daļā noteikts, ka par būvniecības nozari atbildīgais ministrs ir tiesīgs izdot noteikumus, kas reglamentē būvēm izvirzītās prasības. Savukārt Būvkodeksa 12.panta piektajā daļā noteikts, ka par būvniecības nozari atbildīgais ministrs ir tiesīgs izdot noteikumus, kas reglamentē būvdarbu veikšanas kārtību, bet 13.panta trešajā daļā - ministrs ir tiesīgs izdot būvprojektēšanas noteikumus.

Par būvniecības nozari Igaunijā atbildīga ir Ekonomikas un sakaru ministrija. Būvnormatīvu (būvnoteikumu) izstrādē Igaunija orientējās galvenokārt uz Somijas normatīvo regulējumu un Eiropas standartiem. Igaunijas būvniecības procesa regulējums būvnormatīvu līmenī būtiski atšķiras no Latvijas juridiskās tehnikas, jo visiem būvniecības dalībniekiem saistošus būvnormatīvus un būvniecības tehniskos noteikumus izdod nevis Ministru kabinets, bet gan Ekonomikas un sakaru ministrs.

3.1.2. Lietuvas Būvnormatīvu sistēma

Lietuvas būvniecības normatīvā regulējuma pamatā 1996.gada Būvniecības likums, kas 2001.gadā tika pārskatīts un pēc tam ir vairākkārt grozīts. Pašreiz spēkā ir likuma redakcija ar pēdējiem 2015.gada grozījumiem.

Sākotnēji Lietuvas būvnormatīvu sistēma daļēji tika veidota uz bijušās PSRS normatīvās bāzes, kas jau astoņdesmitajos gados tika pārtulkota lietuviešu valodā. Tālākā attīstības gaitā tie tika pārstrādāti par Lietuvas Būvniecības tehniskiem reglamentiem (STR).

Saskaņā ar Būvniecības likuma 8.panta pirmajā daļā noteikto, būvniecības nozares normatīvo bāzi veido:

- būvniecības tehniskie reglamentu (STR);
- būvprakses noteikumi (code of practice);
- Lietuvas nacionālie standarti (LTS);
- tehniskie novērtējumi;
- metodiskās instrukcijas.

Būvniecības tehniskos reglamentus izdod Vides ministrija vai speciālos gadījumos attiecīgā atbildīgā institūcija, piemēram, ar kodolenerģiju saistītām būvēm – Valsts Atomenerģijas drošuma aģentūra. STR prasības ir obligātas visiem būvniecības dalībniekiem. Būvprakses noteikumi (code of practice) un LTS vispārīgā gadījumā nav obligāti (ir brīvprātīgi piemērojami), izņemot gadījumus, ja uz tiem ir atsaucē normatīvajā aktā (likumā, STR) vai līgumā.

Lietuvas būvniecības procesa regulējums būvnormatīvu līmenī būtiski atšķiras no Latvijas juridiskās tehnikas, jo visiem būvniecības dalībniekiem saistošus būvnormatīvus un būvniecības tehniskos noteikumus izdod nevis Ministru kabinets, bet gan Vides ministrs.

3.2. Skandināvijas valstu prakse

Zviedrijas, Norvēģijas, Somijas un Dānijas būvnormatīvu regulējums ir ļoti kompakts. Pamatā ir vienoti būvnoteikumi (būvnormatīvs), kuros noteiktas būvēm izvirzītā tehniskās un funkcionālās prasības. Skandināvijas valstu būvnormatīvu (būvnoteikumu) būtiska iezīme ir tā, ka tie pamatā attiecas uz ēkām un būvēm, kurās var uzturēties cilvēki. Citu būvju, (pamatā inženierbūvju) būvniecību regulē speciāli normatīvi akti.

3.2.1. Somijas būvnormatīvu sistēma

Somijas būvniecības tiesiskā regulējuma pamatā ir 1999.gada Zemes ierīcības un būvniecības likums (The Land Use and Building Act), kurā ir noteikti vispārējie nosacījumi par ēkām, tām izvirzāmās būtiskās tehniskās prasības un procedūras būvatļauju saņemšanai, kā arī būvniecības uzraudzības kārtība. Likuma 13.pants pilnvaro par būvniecību atbildīgo ministriju

izdot noteikumus un norādījumus (instrukcijas), kurus apkopo Somijas būvnormatīvā. Ministrijai ir pienākums saskaņot valdības iestāžu izdotos noteikumus, kas attiecas uz būvniecību, bet izdoti saskaņā ar citiem tiesību aktiem, un ietvert tos Būvnormatīvā. Būvnormatīvā iekļautās prasības ir saistošas. Norādījumi (guideline, skat. 2.pielikumu) nav saistoši, drīkst piemērot no norādījumiem atšķirīgus risinājumus, ja to rezultātā tiek izpildītas būvei izvirzītās prasības. Vispārīgā gadījumā Būvnormatīva prasības piemēro tikai jaunbūvēm. Renovācijas vai pārbūves gadījumā būvnormatīva prasības tiek piemērotas tikai tad, kad tas ir nepieciešams sakarā ar veicamo būvniecības pasākumu veidu un apjomu (ja vien tas nav īpaši regulēts citādi). Šāda regulējuma mērķis ir nodrošināt elastīgumu, piemērojot būvnoteikumus, ciktāl, ņemot vērā ēkas īpašības un specifiku, tas iespējams. Somijas būvnormatīvi reglamentē ne tikai būvju projektēšanu un būvdarbu veikšanu, kā arī ar tām saistītās administratīvās procedūras, bet arī ēku ekspluatāciju (uzturēšanu).

Likuma 2013.gada grozījumi nosaka, ka Ēku būvnoteikumus līdz 2018.gadam jāpārskata. Pārejas periodā iepriekšējās Būvnormatīva prasības un norādījumus var piemērot līdz tiks izdoti jauni noteikumi. Būvnormatīvu reformas galvenais mērķis ir precizēt regulējumu, kā arī nodrošināt konsekveni un skaidrību, piemērojot šo likumu. Mērķis ir arī samazināt regulējuma apjomu. Informāciju par būvniecības nozares normatīvo regulējumu angļu valodā var atrast Somijas vides ministrijas tīmekļa vietnē

http://www.ym.fi/en-US/Land_use_and_building/Legislation_and_instructions/The_National_Building_Code_of_Finland

Pašreiz Somijas Būvnormatīvu sistēmā ir ietverti 9 būvnormatīvi, kuros savukārt ietverti vairāk kā 20 valdības lēmumi, 13 Vides ministrijas norādījumi un 8 metodiskie dokumenti. Šie būvnormatīvi pamatā ir rubricēti atbilstoši drošuma prasībām, kas izvirzītas būvēm (stiprība un stabilitāte, ugunsdrošība, higiēna, nekaitīgums videi un veselībai, energoefektivitāte utt.) Angļu valodā tā redzama 2.pielikumā.

Šādas būvnoteikumu sistēmas priekšrocība ir:

- elastīgums – Valdības izdotos būvnoteikumus par būvniecības nozari atbildīgā Vides ministrija papildina ar skaidrojumiem un ieteikumiem, kas gan nav obligāti, bet tomēr atvieglo iesaistīto pušu darbu, iespēja izvirzīt būvdarbu kvalitātes prasības;
- integritāte – būvniecības procesa regulējums ir saistīts ar teritoriālo plānošanu, attiecas pamatā uz ēkām, pie kam viss normatīvais regulējums strukturēts 3 līmeņos – likums → Valdības noteikumi (būvnormatīvi) → Vide ministrijas norādījumi (4 līmeņos, ja ietver standartizāciju).

Trūkumi:

- sadrumstalotība - būvniecības procesa regulējums ietver 13 Valdības noteikumus un 16 Vides ministrijas norādījumi (ieteikumi);
- maznozīmīga standartizācijas sistēmas iesaistīšana būvniecības procesa regulēšanā.

Iespējas: 2018.gada jaunos Ēku būvnoteikumus plāno izdot kompaktākus, ar mazāku regulējuma apjomu, iespējams, ar plašāku standartizācijas piesaisti.

Riski: Arī jaunais regulējums varētu nebūt tik efektīvs kā citās Skandināvijas valstīs, jo Somijas būvnormatīvu sistēma salīdzinot ar citām kaimiņvalstīm, ir visatšķirīgākā.

3.2.2. Dānijas būvnormatīvu sistēma

Dānijas būvniecības nozares tiesiskā regulējuma pamatā ir 2010.gada Būvniecības likums. Uz šā likuma pamata Satiksmes, būvniecības un mājokļu ministrija izdod būvnoteikumus. Būvnoteikumi pamatā attiecas uz ēkām. Citu būvju būvniecības procesu regulē speciāli normatīvie akti. Pašreiz spēkā ir 2015.gada Būvnoteikumi, kuri ietver gan prasības ēkām, gan vadlīnijas (ieteikumus) šo prasību izpildei. Normatīvais akts lietošanas ērtībai noformēts tā, ka lapaspuses kreisajā pusē izvietotas normatīvās prasības, bet pretī lapaspuses labajā pusē doti ieteikumi.

Būvnoteikumus plānots pilnveidot un 2018.gadā izdot jaunu Dānijas Būvnoteikumu redakciju. Kā skaidroja Dānijas Satiksmes, būvniecības un mājokļu aģentūras vecākais padomnieks Kristians Vesteragers, būtiskākie Būvnoteikumu attīstības elementi būs pāreja no pašreizējās uz nodaļām balstītās struktūras uz tematisko struktūru. Šobrīd Dānijas būvnoteikumos (būvnormatīvā) ir 8 nodaļas, bet ir plānots, ka to vietā 2018.gada Būvnoteikumos būs 20-25 tematiskās sadaļas. Piemēram: pašreizējās Būvnoteikumu nodaļas „Inženieriekārtas” vietā būs vairākas sīkākas tematiskas sadaļas, kas katra atsevišķi aptvers ūdensapgādes iekārtas, apkures iekārtas, kanalizācijas sistēmas utt.. Sīki detalizētu tehnisku prasību vietā būvēm galvenokārt tiks izvirzītas funkcionālas prasības ar skaidru norādi, kāda līmeņa rādītāji ir nepieciešama, lai izpildītu funkcionālo prasību. Uzsvars tiks likts uz prasību dokumentēt, ka uzbūvētās ēkas atbilst gan būvnoteikumu, gan dažādām citu būvniecību reglamentējošu tiesību aktu prasībām. Būvnoteikumi turpmāk ietvers tikai normatīvās prasības, un no teksta tiks izņemtas vadlīnijas, kā tas ir pašreizējā Būvnoteikumu redakcijā. Lai izskaidrotu Būvnoteikumu prasības, tiks izdota skaidrojošu norādījumu sērija. Tiks mainīts būvatļaujas izdošanas procedūra. Pašvaldības vairs nepārbaudīs, vai ēka atbilst Būvnoteikumu tehniskajām prasībām. Pašvaldības joprojām izdos būvatļaujas, bet pārbaudīs tikai ēkas atbilstību teritoriālpārveidošanas dokumentiem, un arī to, vai ēka nav pretrunā ar citiem tiesību aktiem (vides, pārtikas un lietošanas drošību, utt.). Tiks ieviesta to konsultantu sertifikācijas shēma, kuru pienākumos ietilpst būvuzraudzība, tai skaitā uzraudzība par būvnoteikumu un ugunsdrošības prasību ievērošanu.

Pašreizējās būvnoteikumu struktūras priekšrocība ir:

- kompakts – ēku būvniecību regulē divu līmeņu normatīvie akti – likums un būvnoteikumi;
- izpratnes pieejamība – būvnoteikumos paralēli juridiskām prasībām doti prasību skaidrojumi.

Trūkumi:

- neatbilst Latvijas juridiskai teknikai, būvnoteikumus izdod Satiksmes, būvniecības un mājokļu ministrija, tāpēc šādu praksi pārņemt nevar;
- minimāla standartizācijas sistēmas iesaistīšana būvniecības procesa regulēšanā.

Iespējas:

- 2018.gada jaunos Ēku būvnoteikumus plāno izdot labāk strukturētus, ieteikumus ietverot atsevišķi izdotos norādījumos;
- Jaunajos Ēku būvnoteikumos tehniskie noteikumi (prasības) galvenokārt tiks ietvertas kā funkcionālas prasības

Riski:

Jaunais regulējumā nav paredzēta plašāka standartizācijas sistēmas iesaiste būvniecības regulējumā.

Informāciju par Dānijas būvnormatīvu sistēmu angļu valodā var atrast Dānijas Mājokļu un ministrijas tīmekļa vietnē: <http://byggningsreglementet.dk/english/0/40>

3.2.3. Norvēģijas būvnoteikumu sistēma

Saskaņā ar 2008.gada Norvēģijas Teritoriālpārveidošanas un būvniecības likumu (The Planning and Building Act) Norvēģijas Vietējo pašvaldību un reģionālās attīstības ministrija 2010.gadā izdeva Norvēģijas būvnoteikumus – Ēku būvniecības administratīvos noteikumus (Building application regulations), kas pēc juridiskā mērķa atbilst Latvijas Vispārīgiem būvnoteikumiem un Ēku būvnoteikumiem, un Būvdarbu tehniskos noteikumus (Technical regulations for building works), kas pēc tehniskās būtības atbilst Latvijas būvnormatīvu apkopojumam, respektīvi, satur ēkām izvirzāmās tehniskās prasības un norādes to piemērošanai, kā arī atsauc uz piemērojamiem standartiem. Līdzīgi kā citu Skandināvijas valstu būvnoteikumi, Norvēģijas būvnoteikumi pamatā attiecas uz jaunbūvējamām ēkām un to pārbūvēm, kā arī ar to būvniecību saistītiem detālplānojumiem. Atšķirībā no Somijas un Dānijas būvnoteikumiem Norvēģijas būvnoteikumi satur tikai normatīvās prasības, bet nesatur ieteikumus, bet Norvēģijas Būvniecības aģentūra ir

pilnvarota izdot ieteikumus par būvnoteikumu izpildi, kuru izpilde nav obligāta, bet to izpilde apliecina, ka būvniecība veikta atbilstoši būvnoteikumu prasībām.

Norvēģijas būvnoteikumu struktūras priekšrocība ir:

- kompakts – ēku būvniecību regulē divu līmeņu normatīvie akti (3 līmeņu, ja ietver standartizāciju) – likums un būvnoteikumi;
- integritāte – būvniecības procesa regulējums ir saistīts ar teritoriālo plānošanu, attiecas pamatā uz ēkām, pie kam viss normatīvais regulējums strukturēts divos līmeņos – likums → Reģionālās attīstības ministrijas izdotie būvnoteikumi (būvnormatīvi).

Trūkumi: Neatbilst Latvijas juridiskai sistēmai – noteikumus izdod Vietējo pašvaldību un reģionālās attīstības ministrija.

Iespējas: plašāk iesaistīt standartizācijas sistēmu.

Riski: Būvnoteikumu teksts ir ļoti kompakts, neiedziļinoties detaļās, un, ja nav standartu vai norādījumi (ieteikumi), uz kuriem dot atsaucis, tad iespējami [ņemot vērā Latvijas pilsoņu likumpaklausību un „izdomu” šajā jomā] būtiski pārkāpumi.

3.2.4. Zviedrijas būvnoteikumu sistēma

Zviedrijas būvnoteikumus, to divas daļas - BBR (Ēku būvnoteikumi) un BFS (Būvprojektēšanas noteikumi) uz 2010.gada Plānošanas un būvniecības likuma (PBL) un Ministru kabineta 2011.gada Plānošanas un būvniecības noteikumu (PBF) pamata izdod Zviedrijas Valsts Būvaģentūra Boverket. Līdzīgi kā citu Skandināvijas valstu būvnoteikumi, BBR pamatā attiecas uz jaunbūvējamām ēkām un to pārbūvēm, kā arī ar to būvniecību saistītiem detālplānojumiem. Gan BBR, gan BFS satur gan obligātās prasības, gan vispārīgas rekomendācijas, kas seko tūdaļ aiz normas teksta.

BBR ietvertas 9 nodaļas, kas pamatā atbilst būvēm izvirzītām būtiskām prasībām. BFS faktiski ir būvkonstrukciju projektēšanas Eirokodeksa standartu (EN 1990 sērija) nacionālo pielikumu apkopojums. Pašreiz spēkā ir 2011.gada BFS redakcija ar 2015.gada grozījumiem.

Informāciju par Zviedrijas būvnormatīvu sistēmu angļu valodā var atrast Boverket tīmekļa vietnē: <http://www.boverket.se/en/start-in-english/building-regulations/>

Zviedrijas būvnoteikumu struktūras priekšrocība ir:

- relatīvs kompakts – ēku būvniecību regulē 3 līmeņu normatīvie akti– Plānošanas un būvniecības likums, Valdības Plānošanas un būvniecības noteikumi un Boverket izdotie būvnoteikumi;
- integritāte ar teritoriālpilānošanu – būvniecības procesa regulējums ir saistīts ar teritoriālo plānošanu, attiecas pamatā uz ēkām, pie kam viss normatīvais regulējums strukturēts trīs līmeņos.

Trūkumi: Neatbilst Latvijas juridiskai sistēmai – būvnoteikumus izdod ministrijas aģentūra.

Iespējas: plašāk iesaistīt standartizācijas sistēmu.

Riski: Būvnoteikumu teksts ir ļoti kompakts, neiedziļinoties detaļās, un, ja nav standartu vai norādījumi (ieteikumi), uz kuriem dot atsaucis, tad iespējami [ņemot vērā Latvijas pilsoņu likumpaklausību un „izdomu” šajā jomā] būtiski pārkāpumi.

3.3. Lielbritānijas būvnormatīvu sistēma

Lielbritānijā Būvnoteikumus izdod gan centrālā valdība, gan reģionālās valdības. Būvnoteikumi attiecas uz vairumu būvēm. Anglijā un Velsā spēkā esošo Būvnoteikumu pamatā ir 1984. gada Būvniecības likums. Skotijas Būvnoteikumi izdoti saskaņā ar Skotijas 2003.gada Būvniecības likumu. Anglijas un Velsas Būvniecības likums pilnvaro par nozari atbildīgo ministriju izdot

detalizētus Būvnoteikumus. Saskaņā ar likumu Būvnoteikumi tiek regulāri atjaunināti, tos pārstrādājot vai konsolidējot. Pašreizējā jaunākā ir 2010.gada Būvnoteikumu versija. Apvienotā Karalistē (AK) ir gan centrālā valdība, gan reģionālās valdības. AK valdība ir atbildīga par attiecīgajiem tiesību aktiem un pārvaldi Anglijā, Velsas valdība ir augstākā izpildvara Velsā, attiecīgi Skotijas valdība ir augstākā izpildvara Skotijā, bet Ziemeļīrijā būvnoteikumu izdošanas pienākums savas veic pilnvarotā izpildinstitūcija.

Detalizēti būvnoteikumi ir izstrādāti Anglijā un Velsā. Pašlaik spēkā ir 14 Būvnoteikumu daļas, katra apzīmēta ar burtu sākot ar A daļu un beidzot ar R daļu, un katra ietver tādus aspektus kā „Konstrukcijas”, „Ugunsdrošība”, „Piekļuve (pieejamība)”, „Elektroapgāde”, „Aizsardzība no krišanu”, „kanalizācija” un tamlīdzīgi. Katrai Būvnoteikumu daļai ir pievienots apstiprinātais dokuments („approved documents”). Apstiprinātais dokuments parasti atsaucas uz tiesību aktiem un tas paredz vairākus risinājumus, kuru izpilde tiek uzskatīta par atbilstošu Būvnoteikumu prasībām. Par katru daļu detalizētas specifikācijas (tehniskās prasības) bez maksas ir pieejamas sadaļā „Apstiprinātie dokumenti”. Šajā sadaļā ir aprakstītas prasības, kas jāņem vērā būvniecības procesā. Apstiprinātie dokumenti nav juridiski saistoši, tie drīzāk uzrāda valsts pārvaldes iestāžu ekspektācijas par Būvnoteikumu izpildes veidu un standartizētiem tehniskiem risinājumiem, ko izmanto, lai izpildītu Būvnoteikumu prasības. Respektīvi, apstiprinātos dokumentos ietvertās prasības var apiet, bet to izpilde garantē būvnoteikumu prasību izpildi.

Detalizēta informācija par Anglijas un Velsas būvnoteikumiem ir pieejama tīmekļa vietnē <http://www.planningportal.gov.uk/buildingregulations>, kurā jebkurš interesents var iegūt vienkāršotu informāciju un norādījumus par apbūves noteikumiem, bet profesionāliem lietotājiem šajā pašā tīmekļa vietnē ir pieejama detalizēta informācija par būvnoteikumiem, tai skaitā būvnoteikumu un apstiprināto dokumentu pilnas versijas, kā arī ar tiem saistītajām pamatnostādnēm.

4. Priekšlikumi būvnormatīvu sistēmas pilnveidei

Latvijas Būvnormatīvu sistēmas turpmākā attīstība būtu jāvirza konsolidācijas un vienkāršošanas virzienā. Ņemot vērā Pasaules Bankas ieteikumus un Ziemeļvalstu pozitīvo pieredzi, būvniecības regulējumā jāatdala tehnisko normatīvu sistēma no administratīvi priekšrakstošām prasībām, līdzīgi kā tas ir Ziemeļvalstu būvnoteikumos. Tiešā veidā nevienas citas valsts būvniecības procesa regulējumu Latvijā ieviest nav iespējams, jo atšķiras mūsu un kaimiņvalstu likumdošanas nostādnes un juridiskā tehnika. Jāpārņem kaimiņvalstu pozitīvā pieredze normatīvo aktu struktūras veidošanā un atsevišķu normatīvo saturā. Būvniecības procesa administratīvais regulējums un obligātās prasības, kas jāņem vērā investoriem un būvju pasūtītājiem, jāietver (jāatstāj) Vispārīgos būvnoteikumos un speciālos būvnoteikumos – ēkām Ēku būvnoteikumos, hidrotehniskām būvēm Hidrotehnisko būvju būvnoteikumos, dzelzceļiem Dzelzceļa būvnoteikumos utt.. Savukārt tehniskās prasības, kas jāņem vērā un jāizpilda būvniecības speciālistiem, jāietver būvnormatīvos, standartos un instrukcijās (ieteikumos), līdzīgi, kā tas ir Skandināvijas valstu būvnoteikumos. Vispārējās prasības būvnoteikumos un tehniskās prasības būvnormatīvos jāizsaka kā funkcionālas prasības, respektīvi – normatīvā tiek uzdots funkcionālais mērķis, bet netiek norādīts konkrēts tehniskais risinājums mērķa sasniegšanai.

Latvijas būvniecību regulējošai normatīvu sistēmai jābūt kompaktai un labi strukturētai. Vispārīgās administratīvās prasības, kas attiecas uz nozari kopumā, tiek ietvertas Ministru kabineta Vispārīgos būvnoteikumos, savukārt katram ēku un būvju veidam Ministru kabinets izdod speciālos būvnoteikumus. Par katru speciālo būvju grupu normatīvo regulējumu atbildīga ir attiecīgā valsts pārvaldes struktūra (ministrija). Salīdzinot ar pašreizējo regulējumu, tas gan jāpadara gan kompaktāks, gan investoriem un būvju pasūtītājiem saprotamāks. Respektīvi, pašreizējā būvniecības administratīvā regulējuma struktūra, kas būtiski ietekmē investoru un būvju pasūtītāju plānus un rīcību, netiek principiāli mainīta, tikai padarīta kompaktāka un saprotamāka uzņēmējdarbības videi.

Kas attiecas uz būvnormatīviem, to struktūra ir būtiski jāmaina un jāpadara ievērojami kompaktāka. Jāturpina „jaunās pieejas” („new approach”) ieviešana un pāreja uz funkcionāli definētām prasībām (performance based requirements). „Jaunā pieeja” paredz, ka normatīvajā regulējumā ietver būtiskās, galvenokārt drošuma prasības un izvirza funkcionālus mērķus. Tas nozīmē, ka normatīvos netiek prasīts konkrēts tehniskais izpildījums, bet noteikts būvei kopumā sasniedzamais funkcionālais rezultāts (līmenis). Savukārt iespējamus tehniskos risinājumus funkcionālā mērķa sasniegšanai jādod standartos (kā to paredz „jaunā pieeja”), būvnormatīvam pievienotajos ieteikumos, kā tas ir dažu Skandināvijas valstu būvnoteikumos, vai atsevišķi izdotos skaidrojumos, kā tas ir Somijas būvnoteikumu sistēmā, ievērojot Latvijā piemēroto juridiskās tehnikas prasības. Jaunās pieejas ieviešana būtiski uzlabos arī kvalitātes vadības problēmas. Darbu izpildes kvalitātes prasības un līmeņus visprofesionālāk definēs un iestrādās standartos nozares profesionāļi, kas kā ieinteresēto pušu pārstāvji darbojās standartizācijas tehniskajās komitejās, pamatā LVS/STK 30 „Būvniecība”.

Jaunās pieejas princips ielā mērā ir jau realizēts LBN, kas reglamentē būvkonstrukciju projektēšanu. Tomēr šos LBN var apvienot, izveidojot kompaktu apvienotu LBN „Būvkonstrukciju projektēšanas noteikumi” (skat. 3.pielikumu). Šāds risinājums daļēji ir analogs Zviedrijas būvkonstrukciju būvnoteikumu sadaļai BFS. Kamēr vēl nav izdoti Latvijas nacionālie standarti, uz kuriem ir atsauce šajā būvnormatīvā, būvnormatīva tekstā jāiekļauj galvenās norādes, kas ietvertas pašreiz spēkā esošajos LBN 204 un LBN 207 (skat. 4.pielikumu).

4.1. Risinājuma varianti

1.variants – Katram būvju veidam savī speciālie būvnoteikumi un būvnormatīvi ar ieteikumiem

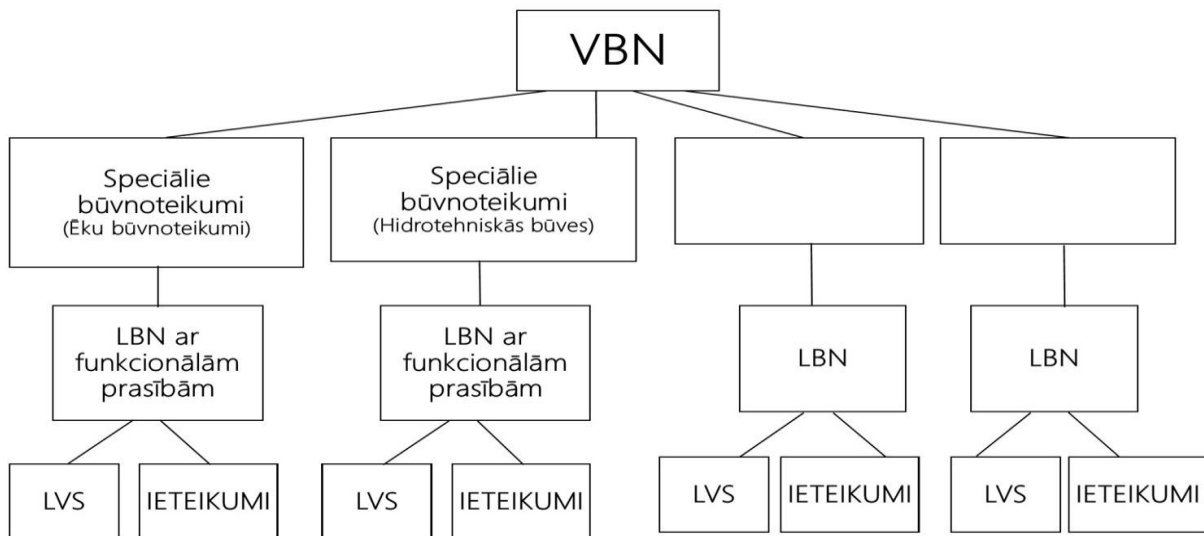
Līdzīgi pašreizējam būvniecības procesa regulējumam, būvniecības vispārīgo procesuālo (administrēšanas) kārtību nosaka Ministru kabineta izdotie Vispārīgie būvnoteikumi, bet katram būvju veidam Ministru kabinets izdod speciālos būvnoteikumus, piemēram ēkām - Ēku būvnoteikumus, kuros investoriem un būvju pasūtītājiem saprotamā valodā doti attiecīgā būvju veida būvniecības procesa administrēšanas kārtība un noteikumi, sākot no ieceres pieteikuma līdz būves nodošanai ekspluatācijā (varbūt arī garantijas perioda nosacījumus). Atšķirībā no pašreizējās kārtības speciālos būvnoteikumos dod atsauces uz būvnormatīviem, kas reglamentē attiecīgo darbību izpildi un standartiem, kas nosaka iespējamus tehniskos risinājumus. Par attiecīgo būvju tipu atbildīgā valsts institūcija (ministrija, aģentūra) izdod ieteikumus. Būvnormatīvi un ieteikumi ir sastādīti profesionālā valodā, jo to izpilde ir būvniecības speciālistu profesionālais pienākums. Gan speciālos būvnoteikumos, gan būvnormatīvos galvenokārt tiek izvirzītas funkcionālas prasības. Tas nozīmē, ka būvei vai procesam netiek izvirzīts konkrēts risinājums, bet gan veiktspējas rādītājs. Piemēram, būvju ugunsdrošības normatīvā neizvirza ierobežojumu maksimālam stāvu skaitam, bet gan maksimāli pieļaujamo augstumu līdz augstāk esošās evakuācijas atvēruma apakšmalai. Tā ir funkcionāla prasība, kuras kvantitatīvo rādītāju nosaka atkarībā no būves ugunsdrošības rādītājiem un Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta tehniskām iespējām.

No šāda risinājuma dažas Skandināvijas valstis pēdējā laikā atsakās.

1.varianta priekšrocība ir:

- lietošanas parocīgums – Ministru kabineta izdotos speciālos būvnoteikumus un būvnormatīvus par attiecīgo būvju būvniecību atbildīgā ministrija papildina ar skaidrojumiem un ieteikumiem, kas gan nav obligāti, bet tomēr atvieglo būvniecības speciālistu darbu;
- izpratnes pieejamība – paralēli būvnoteikumos izvirzītām juridiskām prasībām un administratīviem noteikumiem, kas būtiski investoriem un pasūtītājiem, tehniskās prasības ietvertas būvnormatīvos, kas paredzēti profesionālai lietošanai.

1.variants

32

Trūkumi: maznozīmīga standartizācijas sistēmas iesaistīšana būvniecības procesa regulēšanā.

Iespējas: ar atbildīgo ministriju izdotiem skaidrojumiem un ieteikumiem iespējams operatīvi reaģēt uz aktuālām nozares problēmām, kā arī ieviest jaunus tehniskos risinājumus.

Riski: daļēji neatbilst Latvijā noteiktai normatīvo aktu juridiskai tehnikai.

2.variants – Katram būvju veidam savi speciālie būvnoteikumi un būvnormatīvi ar atsaucēm uz standartiem

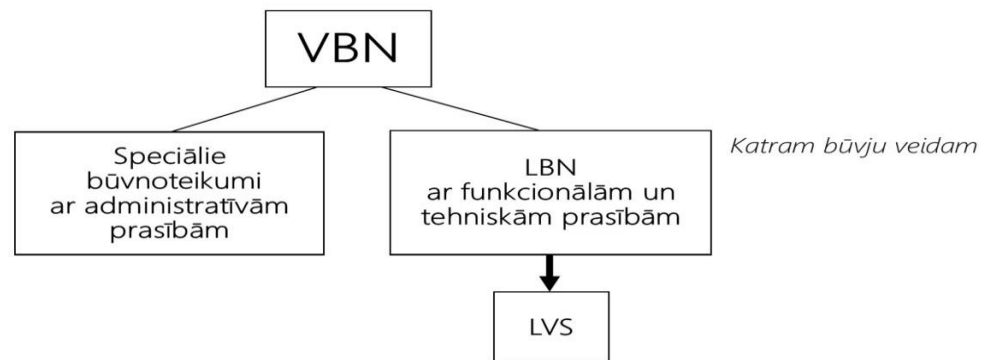
Līdzīgi kā 1.variantā, katram būvju veidam Ministru kabinets izdod speciālos būvnoteikumus, kuros investoriem un būvju pasūtītājiem saprotamā valodā doti attiecīgā būvju veida būvniecības procesa administrēšanas noteikumi. Speciālos būvnoteikumos dotas atsauces uz būvnormatīviem un standartiem, kas reglamentē attiecīgo darbību izpildi, pie kam atsauces uz standartiem var būt gan saistošas, gan arī ar ieteikuma raksturu. Piemēram, Speciālos būvnoteikumos norādē par būvprojekta saturu noteikts, ka būvprojekta saturam jāatbilst standarta LVS XXX „Būvprojekta saturs un noformēšanas kārtība”. Tā kā būvprojektā ir daudzas specifiskas daļas, šajā standartā savukārt var būt atsauce uz citiem standartiem, piemēram, LVSXXX „Būvprojekta būvkonstrukciju daļas saturs un noformēšanas kārtība”. Šis variants ir „jaunās pieejas” principu ieviešana būvniecības normatīvajā regulējumā.

2.varianta priekšrocība ir:

- lietošanas sistēmiskums – Ministru kabineta izdotos speciālos būvnoteikumos un būvnormatīvos par attiecīgās prasības izpildes tehnisko risinājumu (ja nepieciešams) dota norāde (atsauce) uz standartu;
- elastība – atsauces uz standartiem var būt tiešas vai netiešas, kā arī kā obligātas vai rekomendējošas.
- līdzīgi kā 1.variantā - izpratnes pieejamība – paralēli būvnoteikumos izvirzītām juridiskām prasībām un administratīviem noteikumiem, kas būtiski investoriem un pasūtītājiem, tehniskās prasības ietvertas būvnormatīvos un standartos, kas paredzēti profesionālai lietošanai.

Trūkumi: standarti ir autortiesību objekti, respektīvi, to iegāde nav lēta, lai gan iespējams abonēt pieeju Standartu bibliotēkai, kā arī Standartu bibliotēkā ar tiem var iepazīties bez maksas.

2.variants

35

Iespējas:

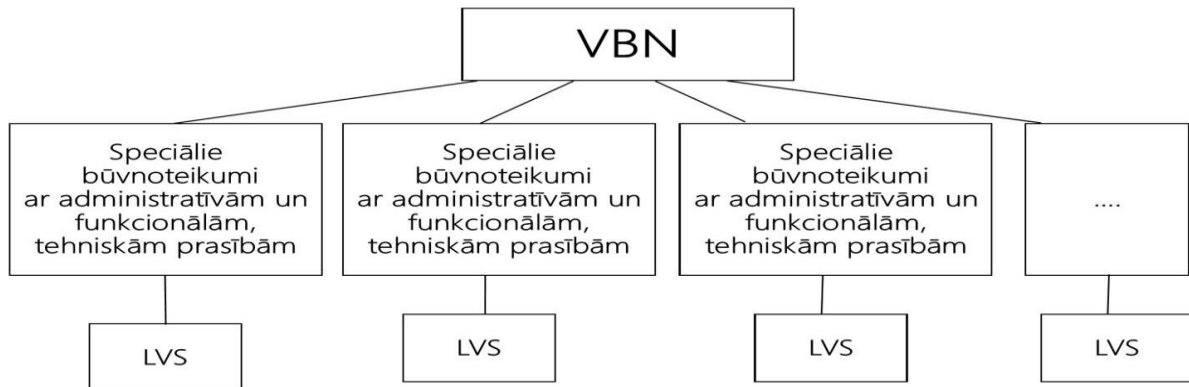
- augstāks profesionālisms – standartus tehniskajās komitejās izstrādā nozares profesionāļi (atšķirībā no ministriju ieteikumiem, kurus parasti izstrādā šaurākā ierēdņu lokā);
- operatīvi reaģēt uz aktuālām nozares problēmām, kā arī ieviest jaunus tehniskos risinājumus esošajos standartos.

Riski: jaunu standartu izstrāde tehniskajās komitejās ir darbietilpīgs un laikietilpīgs process, kas rada risku, ka daudzos gadījumos nebūs standarti, uz kuriem būvnormatīvos dot atsauces.

3.variants – Trīspakāpju būvnoteikumi (būvnormatīvi) katram būvju veidam ar atsaucēm uz standartiem (kā ceturto līmeni)

Esošās būvniecības normatīvās struktūras pilnveidošana, konsekventāk ieviešot „jauno pieeju”. Būvniecības administrēšanas noteikumi ietverti Vispārīgos būvnoteikumos, un Ministru kabinets katram būves veidam izdod detalizētus speciālos būvnoteikumus. Atšķirībā no pašreizējās prakses, speciālos būvnoteikumos bez administratīviem noteikumiem, tiek izvirzītas arī tehniskās prasības funkcionālu prasību formātā, kā arī tiek dotas atsauces uz standartiem, piemēram, attiecībā uz būvprojektēšanas kārtību. Speciālie būvnoteikumi šajā variantā pilda gan administratīvo noteikumu, gan tehniskā normatīva funkciju. Būvnormatīvus Ministru kabinets izdod tikai visam būvniecības procesam kopīga regulējuma nodrošināšanai, piemēram, būvkonstrukciju projektēšanai.

3.variants

39

3.varianta priekšrocība ir:

- kompakts – Ministru kabineta izdotos speciālos būvnoteikumos ir apvienoti gan administratīvie noteikumi, gan tehniskās prasības, nepieciešamības gadījumā dodot atsauces uz standartiem;
- elastība – atsauces uz standartiem var būt tiešas vai netiešas, kā arī kā obligātas vai rekomendējošas.

Trūkumi:

- gan administratīvās, gan tehniskās prasības ietvertas vienā normatīvā (respektīvi, netiek nodalīti normatīvā regulējuma adresāti)
- līdzīgi kā 2.variantā, standarti ir autortiesību objekti, respektīvi, to iegāde nav lēta.

Iespējas:

- līdzīgi kā 2.variantā, augstāks profesionālisms – standartus tehniskajās komitejās izstrādā nozares profesionāļi;
- operatīvi reaģēt uz aktuālām nozares problēmām, kā arī ieviest jaunus tehniskos risinājumus esošajos standartos.

Riski: līdzīgi kā 2.variantā, jaunu standartu izstrāde tehniskajās komitejās ir darbietilpīgs un laikietilpīgs process, kas rada risku, ka daudzos gadījumos nebūs standarti, uz kuriem būvnormatīvos dot atsauces.

4.2. Secinājumi

Tiek piedāvāti 3 iespējamie Latvijas Būvnormatīvu sistēmas attīstības varianti. Katram no variantiem ir savas priekšrocības un ir arī trūkumi. Nozares speciālistiem sadarbībā ar juristiem vajadzētu tos analizēt un izvērtēt, lai izvēlētos optimālāko, vai varbūt kādu kompromisa variantu. Katrā ziņā pašreizējais būvniecības nozares regulējums ir pārāk sadrumstalots, birokrātisks, dažkārt savstarpēji pretrunīgs. Tāds tas palikt nevar. Pretējā gadījumā tiks kavēta nozares attīstība.

Priekšlikumus lūdzu iesniegt Būvniecības valsts kontroles birojā info@bvkb.gov.lv.

Informācijas avoti

1. Good practices for Construction Regulation and Enforcement Reform. The World Bank, Washington, 2013.
2. Atbildīgo Ministru kabineta locekļu un būvniecības nozares pārstāvju sadarbības memorands un Prioritārie uzdevumi 2016 -2018.gadam Atbildīgo Ministru kabineta locekļu un būvniecības nozares pārstāvju sadarbības memoranda izpildei; Rīga, 2016.gada 31.maijs
3. Bijušo PSRS būvniecības tehnisko normatīvu pārstrādes termiņu un finansēšanas stratēģijas koncepcija. Izskatīta un pieņemta zināšanai Ministru kabineta 1999.gada 31.augusta sēdē (prot. Nr.44, 39.paragr., dok.2927-k)
4. EEK Padomes 1985.gada 7.maija rezolūcija (85/C 136/01) par jauno pieeju attiecībā uz tehnisko harmonizāciju un standartiem.
5. EEK Padomes 1993.gada 22.jūlija lēmums 93/465 EK par atbilstības novērtējuma procedūru dažādu posmu moduļiem un noteikumiem par to, kā piestiprināt CE atbilstības zīmi, ko paredzēts izmantot tehniskas saskaņošanas direktīvās.
6. Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 9.jūlija Regula 764/2008/EK, ar ko nosaka procedūras, lai dažus valstu tehniskos noteikumus piemērotu citā dalībvalstī likumīgitirgotiem produktiem, un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 3052/95/EK.
7. Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 9.jūlija Regula 765/2008/EK, ar ko nosaka akreditācijas un tirgus uzraudzības prasības attiecībā uz produktu tirdzniecību un atceļ Regulu (EEK) Nr. 339/93.
8. Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 9.jūlija Lēmums 768/2008/EK par produktu tirdzniecības vienotu sistēmu un ar ko atceļ Padomes Lēmumu 93/465/EEK.

Būvniecības nozares tiesiskā regulējuma struktūra

		Būvniecības likums				
		Vispārīgie būvnoteikumi				
Dzelzceļa būvnoteikumi	Hidrotehnisko būvju būvnoteikumi	Autoceļu un ielu būvnoteikumi	Ēku būvnoteikumi	Speciālie būvnoteikumi		
LBN	LBN	LBN	LBN	LBN	LBN	LBN
Standarti						

Somijas būvnoteikumu struktūrshēma

The National Building Code of Finland, Planning and management:	
Determining the difficulty categories of building planning and design tasks	
Government Decree on the determination of difficulty classes of building design tasks http://www.ym.fi/download/noname/%7BC9CD885A-0C2D-4CE1-A32D-30B82E7470D8%7D/124800 (pdf) Responsible person Mirkka Saarela	Ministry of the Environment guidelines on the qualification of building designers (pdf) Responsible person Mirkka Saarela Ministry of the Environment guidelines on the difficulty classes of design tasks (pdf) Responsible person Mirkka Saarela Ministry of the Environment guideline on the difficulty categories of building management tasks and qualifications of building managers Responsible person Mirkka Saarela
Tasks of the head designer and foreman	
Government Decree on the Tasks of a Head Designer and Building Manager (Government Decree on the amendment of the Land Use and Building Decree) (pdf)	
Building plans and studies	
Decree of the Ministry of the Environment on plans and reports concerning construction pdf) Responsible person Pekka Lukkarinen	Ministry of the Environment guideline on plans and studies concerning building Responsible person Pekka Lukkarinen
Supervision during construction work	
	Ministry of the Environment guideline on the performance and supervision of construction work Responsible persons Mirkka Saarela and Pekka Lukkarinen

The National Building Code of Finland, Safety of use	
Decree	Guideline
F2 (2001) Safety of use of buildings, regulations and guidelines	

The National Building Code of Finland, Accessibility

Decree	Guideline
E1 (2005) Accessible building, regulations and guidelines	

The National Building Code of Finland, Structural fire safety

Decree	Guideline
E1 (2011) Fire safety of buildings, regulations and guidelines Responsible person Jorma Jantunen	
	E2 (2005) Fire safety of production and warehouse buildings, guidelines Responsible person Jorma Jantunen
E3 (2007) Structures and fire safety of small chimneys, regulations and guidelines Responsible person Jyrki Kauppinen	
	E4 (2005) Fire safety of garages, guidelines Responsible person Jorma Jantunen
	E7 (2004) Fire safety of ventilation installations, guidelines Responsible person Jyrki Kauppinen
	E8 (1985) Masonry fireplaces, guidelines Responsible person Jyrki Kauppinen
	E9 (2005) Fire safety of boiler rooms and fuel storages, guidelines Responsible person Jyrki Kauppinen

The National Building Code of Finland, Health

Decree	Guideline
C2 (1998) http://www.finlex.fi/data/normit/1918-c2.pdf Humidity, regulations and guidelines Responsible person Katja Outinen	
D1 (2007) http://www.finlex.fi/data/normit/28208-D1_2007.pdf Water supply and sewerage equipment of properties, regulations and guidelines Responsible person Kaisa Kauko	

D1 (2010) Water supply and sewerage equipment of properties, regulations and guidelines, amendment Responsible person Kaisa Kauko	
D2 (2012) http://www.finlex.fi/data/normit/37187-D2-2012_Suomi.pdf Indoor climate and ventilation of buildings, regulations and guidelines Responsible person Pekka Kalliomäki	
	D4 (1978) HEPAC drawings, guidelines Responsible person Kaisa Kauko

The National Building Code of Finland, Noise abatement and noise conditions

Decree	Guideline
C1 (1998) Sound insulation and noise abatement in buildings, regulations and guidelines	

National Building Code of Finland, Energy efficiency

Decree	Guideline	Further material
	C4 (2003) Thermal insulation, guidelines	
D3 (2012) Energy efficiency of buildings, regulations and guidelines 9/2013 Government Decree on energy carrier factors for buildings 1/2013, D3 Decree of the Ministry of the Environment Repealing Regulation 2.1.3 of the Decree of the Ministry of the Environment on the Energy Efficiency of Buildings		In finnish: Description of the test years (2012) (pdf) Weather data Jyväskylä (2012) (xls) Weather data Sodankylä (2012) (xls) Weather data Vantaa (2012) (xls) In finnish: D3 Heat recovery calculator 2012, version of November 2011 (xls) D3 Heat loss compensation calculator 2012 (version of December 2012) http://www.ym.fi/download/noname/%7B97A239BD-85A8-4959-85AC-85DB77C89CA5%7D/31287 (xls)

5/2013 Decree of the Ministry of the Environment Amending the Decree of the Ministry of the Environment on the Energy Efficiency of Buildings (27 February 2013) 1/2014 Decree of the Ministry of the Environment Amending the Decree of the Ministry of the Environment on the Energy Efficiency of Buildings (19 August 2014)		
	D5 (2012) Calculation of power and energy needs for heating of buildings, guidelines	
D7 (1997) Efficiency requirements for boilers, regulations		
4/2013 Decree of the Ministry of the Environment on Improving the Energy Efficiency of Buildings in Conjunction with Repair and Modification Works		Explanatory Memorandum on improving energy efficiency of buildings in conjunction with repair and modification works http://www.ym.fi/download/noname/%7B68E47600-2557-4AB7-BA69-8344D9D742CA%7D/31397(2013) Calculation Annex to the Explanatory Memorandum

The National Building Code of Finland, Use and maintenance manual of a building

Decree	Guideline
--------	-----------

A4 (2000) Use and maintenance manual of a building, regulations and guidelines	
--	--

The National Building Code of Finland, Housing design	
Decree	Guideline
G1 (2005) Housing design, regulations and guidelines	

Latvijas būvnormatīvs LBN 20X "Būvkonstrukciju projektēšana"

1. Būvkonstrukcijas projektē saskaņā ar Eirokodeksa standartiem un to nacionālajiem pielikumiem, kas uz būvatļaujas izsniegšanas dienu publicēti piemērojamo Eirokodeksa standartu sarakstā nacionālās standartizācijas institūcijas tīmekļa vietnē www.lvs.lv. Būvkonstrukcijām jāatbilst standarta LVS EN 1990 "Konstrukciju projektēšanas pamati" prasībām.

2. Slodzes un iedarbes uz būvkonstrukcijām pieņem atbilstoši Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1991 "1. Eirokodekss. Iedarbes uz konstrukcijām" prasībām.

3. Betona būvkonstrukciju projektēšanā piemēro 2. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1992 "2. Eirokodekss. Betona konstrukciju projektēšana" standartus.

4. Tērauda būvkonstrukciju projektēšanā piemēro 3. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1993 "3. Eirokodekss. Tērauda konstrukciju projektēšana" standartus.

5. Tērauda būvkonstrukciju projektēšanā ir pieļaujams izmantot alternatīvus risinājumus, kas atšķiras no Eirokodeksa standartu noteikumiem, ar nosacījumu, ka tiek pamatots, kāpēc neizmanto paredzēto risinājumu un ka izmantotie alternatīvie risinājumi atbilst Eirokodeksā iestrādātajiem principiem, un tie garantē būvkonstrukcijām vismaz tādu pašu drošuma, ekspluatējamības un ilgzināturības līmeni, kādu varētu sagaidīt, lietojot Eirokodeksu.

6. Metinātos savienojumus projektēšanā piemēro standarta LVS XXX „Metināto tērauda savienojumu projektēšana”.

7. Tērauda būvkonstrukciju lokanums un termiskās iedarbes nedrīkst pārsniegt standartā LVS XXX norādītos ierobežojumus.

8. Tērauda un betona kompozīto būvkonstrukciju projektēšanā piemēro 4. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1994 "4. Eirokodekss. Tērauda un betona kompozīto konstrukciju projektēšana" standartus

9. Mūra būvkonstrukciju projektēšanā piemēro 6. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1996 "6. Eirokodekss. Mūra konstrukciju projektēšana" standartus.

10. Koka būvkonstrukciju projektēšanā piemēro 5. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1995 „5.Eirokodekss. Koka konstrukciju projektēšana” standartus.

11. Koka būvkonstrukciju projektēšanā ir pieļaujams izmantot alternatīvus risinājumus, kas atšķiras no Eirokodeksu standartos formulētajiem pielietošanas noteikumiem, ar nosacījumu, ka tiek pamatots, kāpēc netiek izmantots rekomendējama risinājums, ka izmantotie alternatīvie risinājumi ir saskaņā ar Eirokodeksos iestrādātajiem principiem, un tie garantē konstrukcijām vismaz tādu pat drošuma, ekspluatējamības un ilgzināturības līmeni, kādu varētu sagaidīt, piemērojot Eirokodeksa standartus.

12. Ģeotehniskajā projektēšanā piemēro 7. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1997 "7. Eirokodekss. Ģeotehniskā projektēšana" standartus.

13. Pamatu un slodžu ietekmi uz pamatni nosaka, ievērojot pamatu un pamatnes mijiedarbību. Sistēmai "būve–pamatne" vai "pamats–pamatne" pamatnes un būves konstrukcijas elementu spriegumstāvokļa un deformāciju noteikšanai izvēlas aprēķina shēmu, kurā ņem vērā visus būtiskākos faktorus, tai skaitā statisko shēmu, būvdarbu izpildes īpatnības, pamatnes grunts uzbūvi un fizikāli mehāniskās īpašības un to iespējamās pārmaiņas būvniecības un būves ekspluatācijas laikā. Aprēķinos ņem vērā būves konstrukciju telpisko darbu, materiālu un grunts ģeometrisko un fizikālo nelinearitāti, anizotropiju, kā arī izmanto varbūtības teorijas metodes, ievērojot pamatnes un konstrukciju materiālu statistisko nevienādību, kā arī slodžu un iedarbību gadījuma raksturu.

14. Pamatu un pamatņu projektos paredz pasākumus, kas nodrošina blakus esošo būvju normālus ekspluatācijas apstākļus projektējamās būves būvniecības un ekspluatācijas laikā. Projektējot jaunas būves esošo būvju tuvumā, nepieciešams noteikt esošo būvju pamatu–pamatņu parametrus un pamatnes iespējamās papildu deformācijas, kuras rada projektējamo būvju slodzes un citas ietekmes.

15. Pamatu un pamatnes deformācijas Latvijā projektētiem pamatiem jāpārbauda saskaņā ar standartā LVS XXX „Pamatu un pamatņu deformāciju aprēķins” noteiktajām prasībām.

16. Inženierizpētes materiālos jāietver informācija, kas ļauj aprēķināt, izvēlēties un projektēt pamatni, pāļu pamatu izveidei – to iestrādāšanas dziļumu, izmērus un būvdarbu veikšanas metodes. Inženierizpētes materiālos jāietver cita papildu informācija, ja tas noteikts tehniskajā uzdevumā.

17. Pāļu pamatu–pamatņu un atbalstsienu projektos papildus 7. Eirokodeksa standartu saimes LVS EN 1997 "7. Eirokodekss. Ģeotehniskā projektēšana" standartu prasībām piemēro standarta LVS XXX „Pāļu pamatu projektēšana” prasības.

18. Pamatu un pamatnes deformācijas Latvijā projektētiem pamatiem jāpārbauda saskaņā ar šā būvnormatīva 1. pielikumā noteiktajām prasībām.

19. Pāļu pamatu un pamatnes grunts aprēķina pretestību zem pāļa gala un uz grunts sānu virsmas pieļaujams pieņemt saskaņā ar šā būvnormatīva 2. pielikumu.

20. Būvju, kurām izvirzītas seismiskās noturības prasības, būvkonstrukciju projektēšanā piemēro 8. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1998 "8. Eirokodekss. Seismiski izturīgu konstrukciju projektēšana" standartus.

21. Būvprojekta būvkonstrukciju daļas saturam un noformējumam jāatbilst standarta LVS 1046:2015 „Prasības būvkonstrukciju projekta saturam un noformēšanai” prasībām.

Latvijas būvnormatīvs LBN 2000X "Būvkonstrukciju projektēšana"

1. Būvkonstrukcijas projektē saskaņā ar Eirokodeksa standartiem un to nacionālajiem pielikumiem, kas uz būvatļaujas izsniegšanas dienu publicēti piemērojamo Eirokodeksa standartu sarakstā nacionālās standartizācijas institūcijas tīmekļa vietnē www.lvs.lv. Būvkonstrukcijām jāatbilst standarta LVS EN 1990 "Konstrukciju projektēšanas pamati" prasībām.

2. Slodzes un iedarbes uz būvkonstrukcijām pieņem atbilstoši Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1991 "1. Eirokodekss. Iedarbes uz konstrukcijām" prasībām.

3. Betona būvkonstrukciju projektēšanā piemēro 2. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1992 "2. Eirokodekss. Betona konstrukciju projektēšana" standartus.

4. Tērauda būvkonstrukciju projektēšanā piemēro 3. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1993 "3. Eirokodekss. Tērauda konstrukciju projektēšana" standartus.

5. Tērauda būvkonstrukciju projektēšanā ir pieļaujams izmantot alternatīvus risinājumus, kas atšķiras no Eirokodeksa standartu noteikumiem, ar nosacījumu, ka tiek pamatots, kāpēc neizmanto paredzēto risinājumu un ka izmantotie alternatīvie risinājumi atbilst Eirokodeksā iestrādātajiem principiem, un tie garantē būvkonstrukcijām vismaz tādu pašu drošuma, ekspluatējamības un ilgturības līmeni, kādu varētu sagaidīt, lietojot Eirokodeksu.

6. Prasības metinātajiem savienojumiem:

6.1. projektā nepieciešams marķēt metinātos savienojumus atbilstoši piemērojamā standarta prasībām, par to sniedzot atsauci projekta vispārīgajos norādījumos. Nepieciešams norādīt vai nu metinātās šuves aprēķina biezumu (a), vai metinātās šuves kateti (z) atbilstoši 1. attēlam; pieļaujams metināto šuvju apzīmēšanai izmantot Latvijā līdz šim lietotos metināto šuvju apzīmējumus, ja projekta vispārīgo rādītāju lapā sniegts detalizēts apzīmējumu skaidrojums;

6.2. metināto savienojumu stūra šuvju izmēru un formu noteikt, ievērojot šādus nosacījumus:

6.2.1. stūra šuves biezums (katete) nevar pārsniegt $a \leq 0,85 t$ ($z \leq 1,2 t$), kur t – plānākā savienojamā elementa biezums;

6.2.2. ja stūra šuve tiek veidota pie velmēta profila (ar nominālo biezumu t) noapaļotā stūra, biezums (katete) nedrīkst pārsniegt $a \leq 0,65 t$ ($z \leq 0,9 t$);

6.2.3. stūra šuves biezumu (kateti) nosaka atbilstoši aprēķinam, bet ne mazāku, kā norādīts 1. tabulā;

6.2.4. tēraudam ar plūstamības robežu virs 460 MPa, kā arī tērauda elementiem ar biezumu virs 80 mm stūra šuvēm nepieciešams ņemt vērā īpašus tehnoloģiskos nosacījumus;

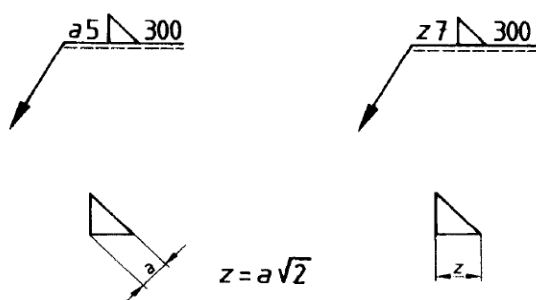
6.2.5. stūra šuvju katešu attiecību vēlamā noteikt 1:1. Ja sametināmo elementu biezums ir atšķirīgs, pieļaujams veidot šuves ar dažādām katetēm, ievērojot šā būvnormatīva 4.2.1., 4.2.2. un 4.2.3. apakšpunktā noteiktās prasības.

1. tabula

Savienojuma veids	Metināšanas veids	Tērauda plūstamības robeža MPa	Minimālie metinājuma šuvju izmēri a (z) (mm) pie biezākā savienojamā elementa t (mm)						
			4–5	6–10	11–16	17–22	23–32	33–40	41–80
T-veida savienojums ar abpusēju metinājumu; pārļaiduma un stūra savienojums	Rokas metināšana	līdz 285	2,8 (4)	2,8 (4)	2,8 (4)	3,5 (5)	3,5 (5)	4,3 (6)	4,3 (6)
		virs 285 līdz 460	2,8 (4)	3,5 (5)	4,3 (6)	5 (7)	5,7 (8)	6,4 (9)	7,1 (10)
		līdz 285	2,2 (3)	2,8 (4)	2,8 (4)	3,5 (5)	3,5 (5)	4,3 (6)	4,3 (6)

	Automāta un pusautomāta metināšana	virš 285 līdz 460	2,2 (3)	2,8 (4)	3,5 (5)	4,3 (6)	5 (7)	5,7 (8)	6,4 (9)
T-veida savienojums ar viensusēju stūra šuvi	Rokas metināšana	līdz 380	3,5 (5)	4,3 (6)	5 (7)	5,7 (8)	6,4 (9)	7,1 (10)	8,5 (12)
	Automāta un pusautomāta metināšana		2,8 (4)	3,5 (5)	4,3 (6)	5 (7)	5,7 (8)	6,4 (9)	7,1 (10)

Atkāpes no šīm prasībām pieļaujamas, tikai pamatojoties uz detalizētu metināšanas darbu veikšanas projektu, kas ietver detalizētu tehnoloģiskā procesa aprakstu (sametināmo elementu temperatūrai un kontrolei noteiktās prasības).

1. attēls

7. Projektējot tērauda būvkonstrukcijas, nepieciešams ievērot šādu elementu lokanuma ierobežojumu:

$$\lambda_i \leq \lambda_u,$$

kur $\lambda_i = L_{ef} / i$
 λ_i – elementa lokanums;
 λ_u – robežlokanums;
 L_{ef} – elementa aprēķina garums;
 i – elementa inerces rādiuss;

7.1. spiestu tērauda būvkonstrukciju elementu lokanums nedrīkst pārsniegt 2. tabulā norādītās vērtības;

7.2. stieptu tērauda būvkonstrukciju elementu lokanums nedrīkst pārsniegt 3. tabulā norādītās vērtības;

7.3. elementa lokanumu aprēķina, ņemot vērā elementa aprēķina garumu, ko nosaka atbilstoši specifiskas tehniskās literatūras norādēm, kas nav pretrunā ar Eirokodeksa prasībām.

2. tabula

Būvkonstrukciju elementi	Spiestu elementu robežlokanums λ_u
1. Plaknisku kopņu un struktūrkonstrukciju joslas un balsta reakciju pārvadoši atgāžņi un statī no caurulēm un pāra leņķprofiliem:	
a) augstumā līdz 50 m;	150
b) augstumā virs 50 m.	120
2. 1. punktā neminētie:	
a) plaknisku kopņu un struktūrkonstrukciju elementi no caurulēm un pāra leņķprofiliem;	180
b) struktūrkonstrukciju elementi no viena leņķprofila, kas piestiprināts ar skrūšsavienojumu.	200
3. Galvenās kolonnas.	150
4. Palīgkolonnas (sienu karkasa un virsgaismas būvkonstrukciju statņi un tamlīdzīgi), kolonnu režģa elementi, kolonnu vertikālo saišu elementi (zem ceļtņu ceļa sijām).	180

Būvkonstrukciju elementi	Spiestu elementu robežlokanums λ_u
5. 4. punktā nenorādītie saišu elementi, kā arī stiepi, kuri samazina spiesto stieņu aprēķina garumu, un citi nenoslogoti elementi.	200

3. tabula

Būvkonstrukciju elementi	Stieptu elementu robežlokanums λ_u , ja uz būvkonstrukciju darbojas	
	dinamiska slodze	statiska slodze
1. Plaknisku kopņu un struktūrkonstrukciju joslas un balsta atgāžņi.	250	400
2. 1. punktā neminētie kopņu un struktūrkonstrukciju elementi.	300	400
3. Kolonnu vertikālo saišu elementi (zem ceļņu ceļa sijām).	300	300

Piezīmes:

1. Ja būves netiek dinamiski slogotas, stieptu elementu lokanums jāpārbauda tikai vertikālā plaknē.

2. Iepriekš saspriegtus stieptu elementu lokanums netiek ierobežots.

3. Ja slodzes nelabvēlīgas novietošanas iekšējo spēku zīme var mainīties, robežlokanums stieptiem elementiem jānosaka tāpat kā spiestiem elementiem.

4. Par tieši pieliktām dinamiskajām slodzēm uzskata slodzes, pēc kurām aprēķina būvkonstrukcijas elementu izturību, kā arī slodzes, kuru aprēķina vērtību nosaka, lietojot dinamiskuma koeficientu.

Atkāpes no šīm prasībām pieļaujamas, tikai pamatojoties uz detalizētu izgatavošanas un montāžas projektu, kas pamatots ar aprēķiniem, paredzot attiecīgas papildu prasības gan pielaidēm, gan to kontrolei. Šīs prasības neattiecas uz vanšu elementiem būvkonstrukcijās.

8. Termiskās iedarbes:

8.1. termiskās un ekspluatācijas temperatūras izmaiņu izraisītās termiskās iedarbes uz būvēm jāņem vērā būvprojektos, ja termiskās kustības un/vai spriegumu dēļ pastāv iespēja pārsniegt nestspējas vai ekspluatējamības robežstāvokļus;

8.2. termiskās iedarbes nav jāapskata būvkonstrukcijām, kas nav pakļautas dienas un sezonas klimatiskajām, kā arī ekspluatācijas izraisītajām temperatūras izmaiņām.

9. Tērauda un betona kompozīto būvkonstrukciju projektēšanā piemēro 4. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1994 "4. Eirokodekss. Tērauda un betona kompozīto konstrukciju projektēšana" standartus

10. Mūra būvkonstrukciju projektēšanā piemēro 6. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1996 "6. Eirokodekss. Mūra konstrukciju projektēšana" standartus.

12. Koka būvkonstrukciju projektēšanā piemēro 5. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1995 „5. Eirokodekss. Koka konstrukciju projektēšana” standartus.

13. Koka būvkonstrukciju projektēšanā ir pieļaujams izmantot alternatīvus risinājumus, kas atšķiras no Eirokodeksu standartos formulētajiem pielietošanas noteikumiem, ar nosacījumu, ka tiek pamatots, kāpēc netiek izmantots rekomendējamais risinājums, ka izmantotie alternatīvie risinājumi ir saskaņā ar Eirokodeksos iestrādātajiem principiem, un tie garantē konstrukcijām vismaz tādu pat drošuma, ekspluatējamības un ilgziturbības līmeni, kādu varētu sagaidīt, piemērojot Eirokodeksa standartus.

13. Ģeotehniskajā projektēšanā piemēro 7. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1997 "7. Eirokodekss. Ģeotehniskā projektēšana" standartus.

14. Pamatu un slodžu ietekmi uz pamatni nosaka, ievērojot pamatu un pamatnes mijiedarbību. Sistēmai "būve–pamatne" vai "pamats–pamatne" pamatnes un būves konstrukcijas elementu spriegumstāvokļa un deformāciju noteikšanai izvēlas aprēķina shēmu, kurā ņem vērā visus būtiskākos faktorus, tai skaitā statisko shēmu, būvdarbu izpildes īpatnības, pamatnes grunts uzbūvi un fizikāli mehāniskās īpašības un to iespējamās pārmaiņas būvniecības un būves ekspluatācijas laikā. Aprēķinos ņem vērā būves konstrukciju telpisko darbu, materiālu un grunts ģeometrisko un fizikālo nelinearitāti, anizotropiju, kā arī izmanto varbūtības teorijas metodes, ievērojot pamatnes un konstrukciju materiālu statistisko nevienādību, kā arī slodžu un iedarbību gadījuma raksturu.

15. Pamatu un pamatņu projektos paredz pasākumus, kas nodrošina blakus esošo būvju normālus ekspluatācijas apstākļus projektējamās būves būvniecības un ekspluatācijas laikā. Projektējot jaunas būves esošo būvju tuvumā, nepieciešams noteikt esošo būvju pamatu–pamatņu parametrus un pamatnes iespējamās papildu deformācijas, kuras rada projektējamo būvju slodzes un citas ietekmes.

16. Inženierizpētes materiālos jāietver informācija, kas ļauj aprēķināt, izvēlēties un projektēt pamatni, pāļu pamatu izveidei – to iestrādāšanas dziļumu, izmērus un būvdarbu veikšanas metodes. Inženierizpētes materiālos jāietver cita papildu informācija, ja tas noteikts tehniskajā uzdevumā.

17. Pāļu pamatu–pamatņu un atbalstsienu projektos paredz blakus būvju pamatu–pamatņu ģeotehnisko parametru noskaidrošanu un pasākumus, kas nodrošina blakus esošo būvju drošus ekspluatācijas apstākļus projektējamās būves būvniecības un ekspluatācijas laikā.

18. Projektējot sarežģītu un īpaši nozīmīgu būvju pāļu pamatus un pamatnes vai jebkuru būvju pāļu pamatus un pamatnes sarežģītos ģeotehniskos apstākļos vai ja tas ir paredzēts projektēšanas uzdevumā, būvprojektā paredz pasākumus eksperimentālai pamatu–pamatņu deformāciju noteikšanai.

19. Pamatu un pamatnes deformācijas Latvijā projektētiem pamatiem jāpārbauda saskaņā ar šā būvnormatīva 1. pielikumā noteiktajām prasībām.

20. Pāļu pamatu un pamatnes grunts aprēķina pretestību zem pāļa gala un uz grunts sānu virsmas pieļaujams pieņemt saskaņā ar šā būvnormatīva 2. pielikumu.

21. Būvju, kurām izvirzītas seismiskās noturības prasības, būvkonstrukciju projektēšanā piemēro 8. Eirokodeksa projektēšanas standartu saimes LVS EN 1998 "8. Eirokodekss. Seismiski izturīgu konstrukciju projektēšana" standartus.

22. Būvprojekta būvkonstrukciju daļas saturam un noformējumam jāatbilst standarta LVS 1046:2015 „Prasības būvkonstrukciju projekta saturam un noformēšanai” prasībām.